

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ

*Бакіко Ігор¹, Ковальчук Володимир¹, Савчук Сергій¹,
Кульчицький Василь², Шинкаренко Ольга³*

¹Луцький національний технічний університет, Луцьк,

*²КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна
Шашкевича», Броди,*

³Луцький ліцей №25 Луцької міської ради, Луцьк

Анотація. У статті розглядається педагогічний контроль технічної підготовленості юних футболістів на ранніх етапах тренувального процесу. *Мета дослідження:* провести педагогічний контроль динаміки та ефективності технічної підготовки юних футболістів. *Матеріал і методи.* Дослідження проводилося серед юних футболістів (40 чоловік) на трьох етапах з вересня 2023 року по травень 2024 року в смт. Забороль Луцького району Волинської області. У ході роботи було обстежено чотири вікові групи хлопчиків віком від 7 до 10 років. Для вирішення поставлених завдань використовувались наступні методи: аналіз наукової та методичної літератури; педагогічні спостереження; узагальнення передового педагогічного досвіду; тестування технічної підготовленості; методи математичної статистики. *Результати.* Аналіз результатів відповідно до вимог програми для дитячо-юнацької спортивної школи підтверджує, що показники ведення м'яча та точності ударів знаходяться на низькому рівні. Показники жонглювання м'ячем знаходяться на середньому рівні. *Висновки.* Результати тестування об'єктивно відображали динаміку змін показників технічної підготовленості юних футболістів протягом річного циклу. Його детальний аналіз дозволяє внести додаткові корективи в тренувальний процес, спрямований на підвищення рівня технічної майстерності спортсменів.

Ключові слова: футболісти, технічна підготовленість, удар, ведення, жонглювання м'ячем.

Вступ. Сучасний футбол вимагає від футболістів високого рівня підготовленості, оскільки гра стає все більш динамічною, цікавою та видовищною. У зв'язку з розвитком футболу, необхідно покращувати не тільки фізичну підготовку футболістів, значну увагу необхідно приділяти вдосконаленню техніко-тактичної підготовки футболістів (Молдован та ін., 2023, Береза, 2021).

Під час матчу футболісти повинні зупиняти м'яч, водити його, передавати один одному, бити по воротах. Якщо гравець не виконує ці дії швидко і точно, то команда в цілому витрачає зайві зусилля, що є серйозною перешкодою на шляху до успіху. Тому ефективність його дій залежить від того, наскільки вміло футболіст володіє всім розмаїттям технічних засобів і як ними користується (Gamble et al., 2019, Huzar, 2019, Mozolev et al., 2019).

Аналіз літературних джерел показує, що багато досліджень з проблеми підготовки футболістів проведено у спорті вищих досягнень (Гребеник, 2022). У низці проведених наукових досліджень вирішувалися питання щодо відбору у футболі (Воронін, 2023), розвитку рухових якостей (Іванов & Козлов, 2018), вдосконалення техніко-тактичної підготовки (Вернер, 2021), педагогічного контролю за підготовленістю юних футболістів (Грачева, 2020).

Формування навичок виконання рухових дій базується на певних знаннях про техніку їх виконання, а також на наявності відповідних рухових передумов. Цей процес включає багаторазові свідомі спроби побудови заданої системи рухів, під час яких відбувається пошук оптимального варіанту з провідною роллю свідомості.

Тренери повинні враховувати ці принципи, прагнучі до підвищення технічної підготовки футболістів. При цьому важливо зважати на анатомо-функціональні особливості розвитку дитячого організму та специфіку методики навчання технічних прийомів у футболі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри фізичної культури, спорту та здоров'я Луцького національного технічного університету на тему «Теоретико-методичні основи індивідуалізації навчально-тренувального процесу в ігрових видах спорту» на 2020–2025 рр. (№ держреєстрації 0122U001743).

Мета дослідження: провести педагогічний контроль динаміки та ефективності технічної підготовки юних футболістів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати особливості технічної підготовки футболістів.
2. Оцінити рівень технічної підготовленості юних футболістів.
3. Дослідити ефективність технічної підготовленості юних футболістів у межах річного тренувального циклу.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилося серед юних футболістів (40 чоловік) на трьох етапах з вересня 2023 року по травень 2024 року в смт. Забороль Луцького району Волинської області. У ході роботи було обстежено чотири вікові групи хлопчиків віком від 7 до 10 років. Спортсмени, які приймали участь у дослідженні, відносились до основної медичної групи. Від усіх учасників було отримано інформовану згоду на участь у дослідженні.

Для вирішення поставлених завдань використовувались наступні **методи**: аналіз наукової та методичної літератури; педагогічні спостереження; узагальнення передового педагогічного досвіду; тестування технічної підготовленості; методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Для визначення рівня технічної підготовленості футболістів смт. Забороль застосовано наступні тести:

1. Удар по м'ячу на точність. Удар по нерухомому м'ячу виконується на відстані 11 метрів від воріт правою або лівою ногою. Футболісти спрямовують м'яч вертикально в обрану третину воріт. Кожною ногою потрібно виконати п'ять ударів будь-яким зручним способом. Зараховується сума влучних попадань.

2. Ведення м'яча по стійках та удар по воротах. Вправа починається зі стартової лінії, розташованої на відстані 30 метрів від штрафного майданчика. Перший м'яч потрібно вести 20 метрів прямо, після чого обвести змійкою чотири стійки (перша стійка знаходиться за 10 метрів від штрафного майданчика, а наступні три розташовані з інтервалом у 2 метри). Не добігаючи до штрафного майданчика, слід виконати удар по воротах. Час фіксується від старту до моменту перетину м'ячем лінії воріт. Якщо м'яч не потрапляє у ворота, вправа не буде зарахована. Учасник має три спроби, зараховується найкращий результат.

3. Жонглювання м'ячем. Удари виконуються правою і лівою ногою, стегном і головою. Удари виконуються в довільному порядку, без повторення одних і тих самих ударів більше, ніж два рази поспіль. Зараховуються тільки ті удари, які були виконані різними способами, з яких хоча б один раз виконаний головою, правим чи лівим стегном.

Результати тестування оброблені за допомогою методів математичної статистики та показані в табл. 1.

Таблиця 1

Показники технічної підготовленості футболістів на I етапі тестувань

№ з/п	Назва тесту	Вік, років			
		7	8	9	10
		$\bar{X} \pm m$	$\bar{X} \pm m$	$\bar{X} \pm m$	$\bar{X} \pm m$
1	Удар по м'ячу на точність, к-сть разів	3,9±0,31	4,1±0,28	4,3±0,35	4,4±0,43
2	Ведення м'яча з обводом стійок і ударом по воротах, с	14,7±0,12	14,4±0,16	14,0±0,08	13,6±0,12
3	Жонглювання м'ячем, к-сть разів	10,0±0,57	11,0±0,69	13,0±0,74	14,0±0,66

Як ми бачимо з табл. 1, з віком показники досліджуваних вмінь зростають, але у кожному віці даний процес відбувається по-різному. Таким чином, показник ударів по м'ячу зростає в 0,6 рази у період від 7 до 10 років. Головний принцип приросту показників відбувається в період від 8 до 9 років, даний показник збільшується в 0,3 рази, у періодах від 7 до 8, а також період з 9 до 10

років ріст становить 0,2 рази.

Показник ведення м'яча з обводом стійок і ударом по воротах рівномірно збільшується на 0,4 с у кожному віці. Загальний приріст даних становить 1,1 с.

Показник жонглювання м'ячем також зростають, але цей процес відбувається нерівномірно. Отже, найбільше зростання показника відображається у період з 8 до 9 років яке збільшилося на 2 одиниці. У періоди від 7 до 8 і від 9 до 10 років ріст дорівнює 1. Загальне зростання показників становить 4 одиниці.

Аналіз результатів відповідно до вимог програми для дитячо-юнацької спортивної школи підтверджує, що показники ведення м'яча та точності ударів знаходяться на низькому рівні. Показники жонглювання м'ячем знаходяться на середньому рівні.

З метою вивчення ефективності технічної підготовленості юних футболістів у циклі річної підготовки нами було проведено аналогічне тестування на II етапі (листопад місяць) та на III етапі (травень місяць). Отримані результати, оброблені методами математичної статистики і зображені в табл. 2.

Таблиця 2

Показники технічної підготовленості футболістів на II та III етапі тестувань

№ з/п	Назва тесту	Вік, років			
		7	8	9	10
		$\bar{X} \pm m$	$\bar{X} \pm m$	$\bar{X} \pm m$	$\bar{X} \pm m$
II етап тестувань					
1	Удар по м'ячу на точність, к-сть разів	4,1±0,19	4,2±0,23	4,4±0,17	4,5±0,34
2	Ведення м'яча з обводом стійок і ударом по воротах, с	14,6±0,18	14,2±0,24	13,8±0,17	13,4±0,34
3	Жонглювання м'ячем, к-сть разів	12,0±0,43	13,0±0,45	15,0±0,84	19,0±0,84
III етап тестувань					
1	Удар по м'ячу на точність, к-сть разів	4,3±0,31	4,4±0,24	4,5±0,34	4,7±0,37
2	Ведення м'яча з обводом стійок і ударом по воротах, с	14,5±0,19	14,0±0,07	13,5±0,22	13,0±0,37
3	Жонглювання м'ячем, к-сть разів	14,0±0,24	17,0±0,25	20,0±0,64	24,0±0,78

Для зручного аналізу результатів тестування (табл. 2) ми представили її у графічному вигляді.

На рис. 1, зображено показник удару по м'ячу на точність у футболістів 7 років який рівномірно росте, на кожному етапі ріст становить 0,2 рази. Сумарний ріст показників протягом року становить 0,5 рази.

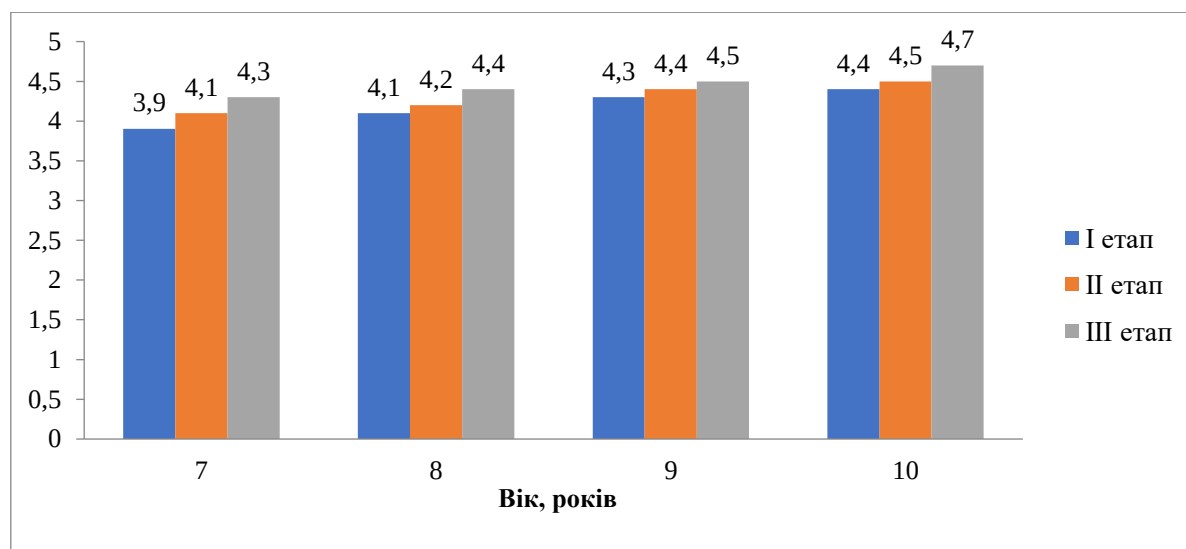

Рис. 1. Динаміка змін технічної підготовленості юних футболістів у річному циклі підготовки (на прикладі ударів по м'ячу на точність)

Також ми бачимо зростання показників у футболістів 8 років – на 0,2 рази на кожному етапі тестування і одночасно якісний показник дещо вищий. У футболістів 9 років показник даного вміння також зростає, але менше лише на 0,1 рази на кожному етапі.

У 10-річних футболістів показники точності удару також покращуються протягом річного циклу, проте темпи цього зростання дещо змінюються. На другому етапі приріст становить 0,1 рази, а на третьому – 0,2 рази, що в підсумку дає загальне зростання на 0,3 рази.

Результати тестування свідчать, що у футболістів віком 7 – 8 років можуть поступове покращення показників, тоді як у гравців 9 – 10 років виникає потреба в корекції тренувальних програм. Це стосується насамперед підбору засобів і

методів, спрямованих на підвищення технічної майстерності, зокрема точності ударів по м'ячу.

На рис. 2 видно, що показник ведення м'яча протягом річного циклу зростає рівномірно. На кожному етапі приріст становить 0,1 с, а загальний показник покращення – 0,3 с.

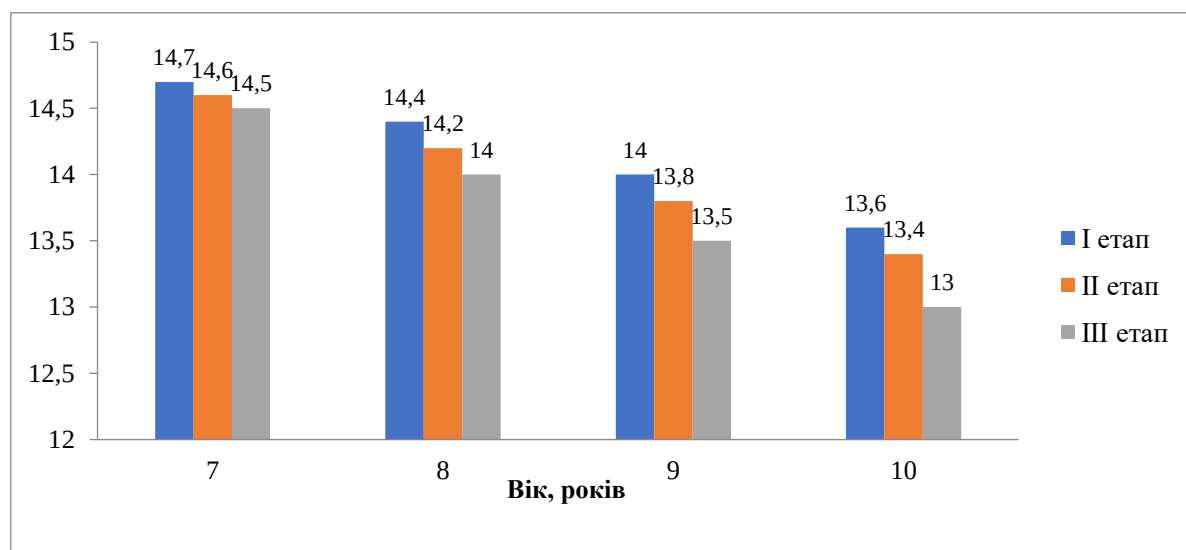

Рис. 2. Динаміка зміни технічної підготовленості юних футболістів у річному циклі тренувань (на прикладі ведення м'яча з обводом стійок та удару по воротах)

У 8-річних футболістів приріст показників становить 0,2 на кожен з етапів тренувань. У 9-річних гравців приріст 0,2 с на перших двох етапах, потім на третьому етапі він збільшується до 0,3 с.

Особливо помітне покращення у 10-річних футболістів: на другому етапі показник покращується на 0,2 с, а на третьому – на 0,4 с, що забезпечує сумарний показник у 0,6 с.

Таким чином, результати дослідження свідчать про необхідність корекції навчально-тренувальних планів для оптимального розвитку даного показника у юних футболістів.

На рис. 3 зображено динаміку зростання показників жонглювання м'ячем у річному циклі підготовки, а також у віковому аспекті. Процес покращення показників відбувається по-різному залежно від віку спортсменів.

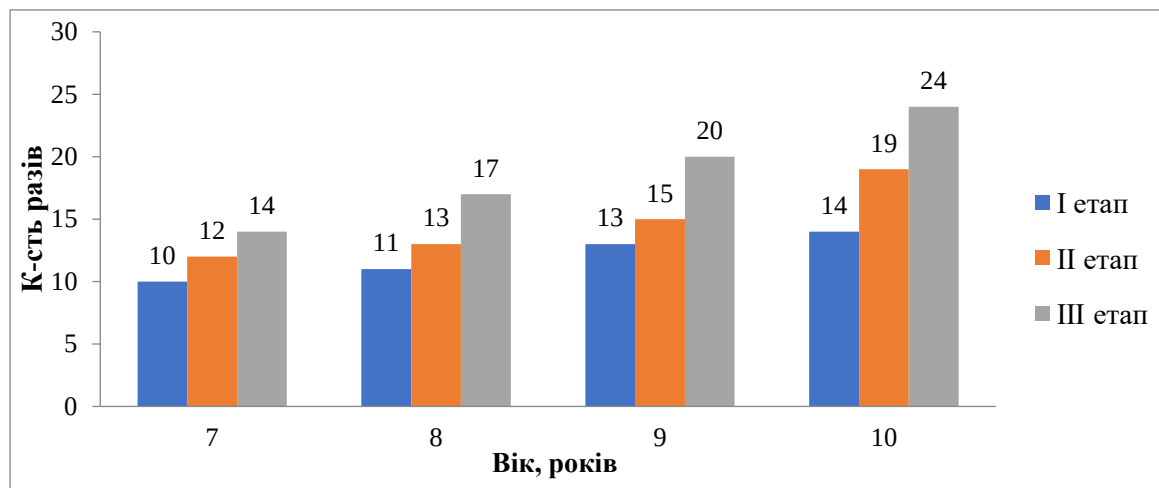

Рис. 3. Динаміка зміни технічної підготовки юних футболістів у річному циклі тренувань (на прикладі жонглювання м'ячем)

Так, для 7-річних футболістів загальний приріст показника становить 4 одиниці, по 2 одиниці на кожному етапі тестування. У 8-річних футболістів на II етапі тестування показник збільшується на 2 одиниці, на III – на 4 одиниці. Загальне підвищення становить 6 одиниць. Для 9-річних футболістів загальне покращення показника в річному тренувальному циклі зростає на 7 одиниць. При цьому прогресивне зростання показника на II етапі навчання на 2 одиниці – на III та на 5 одиниць.

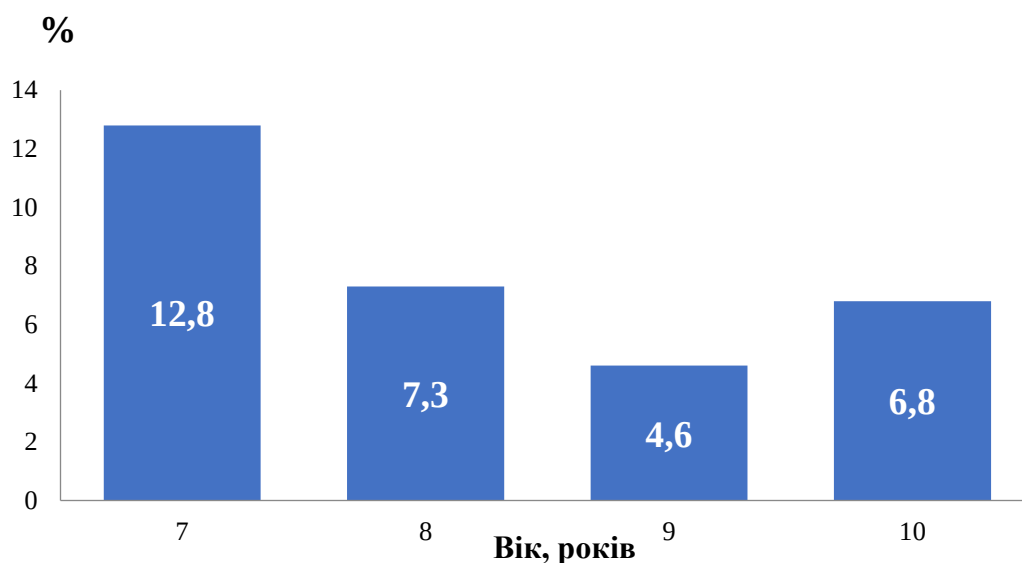
Максимальні результати зафіксовано у 10-річних футболістів, у яких на кожному етапі тестування показник зростає на 5 одиниць, що дає сумарний приріст у 10 одиниць.

Отже, результати дослідження свідчать про необхідність внесення змін до навчально-тренувального плану футболістів цієї вікової групи.

Для оцінки темпів приросту показників технічної готовності було використано методи математичної статистики, що дозволило представити

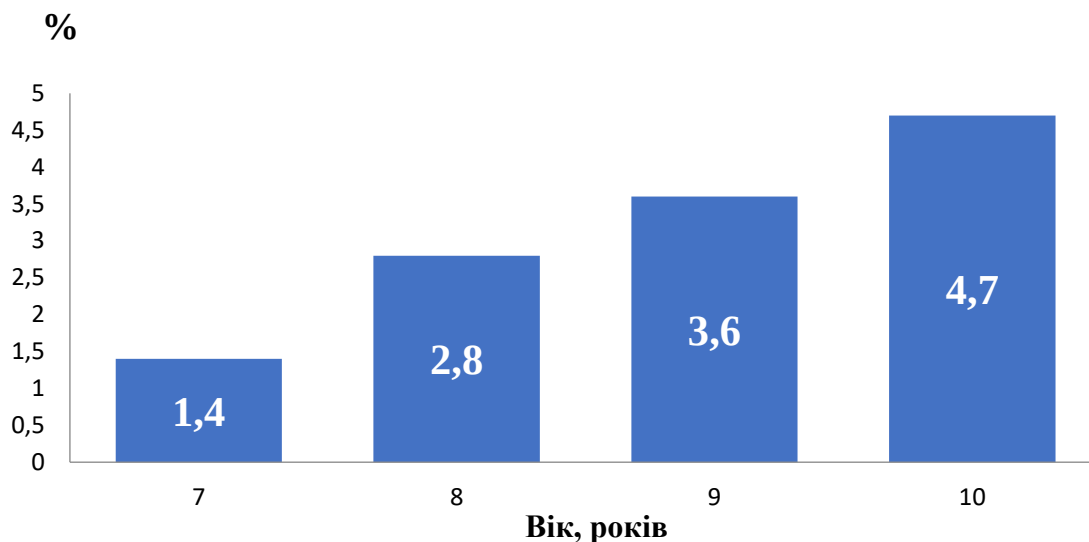
приріст у відсотках і надати об'єктивну характеристику динаміки змін у річному циклі підготовки.

Аналіз змін показників точності удару по м'ячу (рис. 4.) показує, що максимальний темп приросту у футболістів віком 7-8 років становить 12,8% та 7,3% відповідно. У 10-річних спортсменів приріст середнього темпу досягає 6,8%, тоді як у футболістів 9 років він є найменшим і становить лише 4,6%. Ці результати об'єктивно відображають ефективність поточного процесу для кожної вікової категорії.

**Рис. 4. Темпи приросту показників технічної підготовки
(на прикладі ударів по м'ячу на точність)**

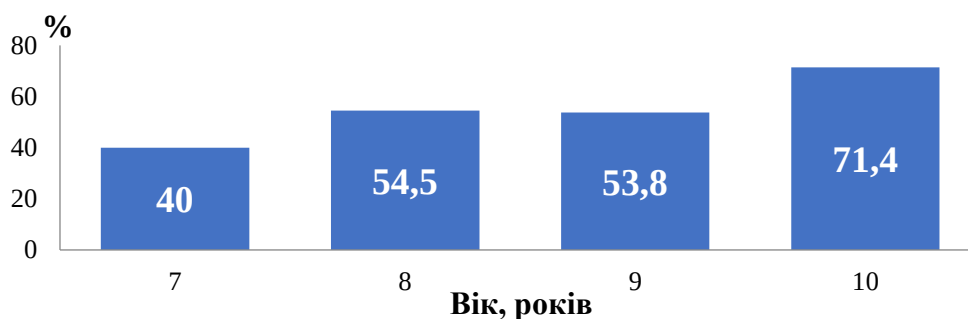
Відповідно до рис. 5, темпи зростання показника ведення м'яча з обходом стійок і ударом по воротах виявляються значно повільнішими. Найвище зростання рівня у 10-річних футболістів, хоча якісний показник залишається невисоким і становить 4,7%. У 9-річних гравців середній темп зростання цей показник становить 3,6%.

**Рис. 5. Темпи приросту показників технічної підготовки
(на прикладі ведення м'яча з обводом стійок та удару по воротах)**

Темп приросту досліджуваного показника у 8-річних футболістів залишається мало низьким і складає лише 2,8%. Мінімальне значення зафіксовано у 7-річних спортсменів, де приріст становить лише 1,4%. Це можна пояснити особливостями розвитку дитячого організму та складністю виконання тесту.

Аналіз темпів зростання показника жонглювання м'ячем (рис. 6.) демонструє його поступове підвищення як у віковому аспекті, так і протягом річного циклу підготовки.

**Рис. 6. Темпи приросту показників технічної підготовки
(на прикладі удару жонглювання м'ячем)**

Найвищий темп розвитку у 10-річних футболістів досягає 71,4%. Значний, хоча й дещо нижчий приріст, зафіксовано у 8-річних (54,5%) та 9-річних (53,8%) спортсменів. Мінімальний показник показника у 7-річних футболістів, проте якісний показник залишається досить високим і становить 40,0%.

Висновки. Таким чином, результати тестування об'єктивно відображали динаміку змін показників технічної підготовленості юних футболістів протягом річного циклу. Його детальний аналіз дозволяє внести додаткові корективи в тренувальний процес, спрямований на підвищення рівня технічної майстерності спортсменів.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку ґрунтуються на необхідності вивчення процедури тестування і визначення її методичних особливостей в структурі педагогічного контролю інших напрямів підготовленості футболістів у процесі багаторічної підготовки: фізичної, тактичної, інтегральної та ін.

Список використаних джерел

References

- Берега, О. О. (2021). *Технічна підготовка футболістів на етапі попередньої базової підготовки у річному макроциклі*. СумДПУ імені А.С. Макаренка, 1, 15–23.
- Вернер, Х. (2021). *Техніка і тактика гри у футбол*. Нова Книга.
- Воронін, І. А. (2023). *Футбол: аналітичний підхід до підготовки гравців*. Спорт і наука.
- Грачева, Т. А. (2020). Моделювання технічної підготовки футболістів молодшої вікової категорії. *Фізична культура і спорт*, 12(4), 45–50.
- Гребеник, В. В. (2022). *Теорія та методика підготовки футболістів високого рівня*. Планета.
- Іванов, М. П. & Козлов, В. О. (2018). Вплив ігрових вправ на технічну підготовку юних футболістів. *Збірник наукових праць ХДАФК*, 3(2), 112–118.

- Молдован, А. Д., Бражанюк, А. О. & Кошура, А. В. (2023). Фізична та технічна підготовка юних футболістів. *Актуальні проблеми розвитку освіти в сфері туризму, фізичної культури та спорту*: мат. VI Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 21-22 березня 2023 р.), 182–185. ХГПА.
- Gamble, D., Spencer, M., McCarren, A., & Moyna, N. (2019) Activity profile, PlayerLoad™ and heart rate response of Gaelic football players: A pilot study. *Journal of Human Sport and Exercise*. 14(4), 711–724.
<https://doi.org/10.14198/jhse.2019.144.01>
- Huzar, V. N. (2019). Sports and outdoor games on water. *Sportyvni ihry*. Kharkiv: KhDAFK, 1 (11), 4–15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.2543532>
- Mozolev, O., Halus, O., Bloshchynskyi, I. & Kovalchuk, R. (2019). Human resources management of educational development in sphere of physical culture and sports in Ukraine: comparative analysis (1992-2016). *Journal of Physical Education and Sport*, 19 (1), 185–192. <https://doi.org/10.7752/jpes.2019.s1028>

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Відомості про авторів

Ігор Бакіко

Луцький національний технічний університет, Україна

<http://orcid.org/0000-0002-8835-8781>

Володимир Ковальчук

Луцький національний технічний університет Україна

<http://orcid.org/0000-0001-5888-7458>

Сергій Савчук

Луцький національний технічний університет, Україна

<http://orcid.org/0000-0001-7615-5461>

Василь Кульчицький

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича», Україна

<http://orcid.org/0000-0003-4795-6176>

Ольга Шинкаренко

Луцький ліцей №25 Луцької міської ради, Україна

<http://orcid.org/0009-0001-0727-785X>

Отримано: 05.02.2025. Прийнято: 11.02.2025. Опубліковано: 28.03.2025.
